

Ярослав ТАРАС

АРХІТЕКТУРНО-ДЕКОРАТИВНЕ ВИРІШЕННЯ ДАХІВ У МОЛДОВІ¹

У статті розглядаються дахи молдавських хат, їх архітектурно-декоративне вирішення. Особлива увага приділяється декоративному вирішенню складових даху: гребневим дошкам, бовдурам, причілкам, причелинам. Розглядається символіка в композиції причілків. Матеріал широко представлений графічною частиною.

Ключові слова: Молдова, дах, причілок, декор в архітектурі.

© Я. ТАРАС, 2012

Молдавські народні зодчі даху приділяли велику увагу, в ньому бачили не тільки конструкцію, яка захищає мешканців від вітру, опромінення, атмосферних опадів (дощу, снігу), спеки, холоду і пороху, але й ту частину будинку, яка з невідомих часів була захистом від проникнення в нього злих духів (сатани, чорта, диявола) і злиднів. З цієї причини не тільки конструктивному рішенню, а й обереговому, пізніше декоративному оформленню даху приділялася велика увага. Він став своєрідним символом безпеки, — про це нагадує нам вислів «надійний дах над головою». Окрім того, дах виконує важливу мистецьку функцію — він є чи найвиразніший засіб архітектурного образу будівлі, в народній архітектурі є одним із маркерів регіональної архітектури та краєвиду всього довкілля. Регіональні кліматичні умови і наявні будівельні матеріали були визначальні для конструктивного виконання даху і покрівлі, зв'язок з довкіллям був домінуючим чинником.

За багато століть були вироблені вимоги до їхнього вирішення. Ці вимоги стосувались форми даху, його пропорцій, силуету, зовнішнього вигляду. Так, для центральної частини Молдови сформувався єдиний схил і висота даху, незалежно від застосованих різних будівельних матеріалів для стін. Характерним для Молдови є шатровий дах висотою 2,5—2,8 м, з довжиною гребеня в 1,0—1,6 м. Покривали дах у північних районах очеретом, соломою, пізніше дранкою, гонтом і дахівкою. Висота даху визначалася кількістю опадів. У північних районах Молдови його нахил був значний, висота досягала 3,6 м. Очеретяне покриття виконується в техніці «під щітку» (ку шетка). У північних та центральних районах Молдови поширеним є чотирисхилий (вальмовий) шатровий і двосхилий (двоспадовий) дах.

У центральних районах Молдови над хатами споруджували чотирисхилий (вальмовий) або напіввальмовий з невеликим причітком та шатрові дахи. На півдні Молдови переважає двосхилий дах. При всьому різноманітті форм дахів для північних і центральних

¹ Публікація ґрунтується на польових дослідженнях автора, які проводилися в 1972—1986 рр. з метою написання монографії «Народна архітектура Молдови», видання якої не відбулося в 1992 р. через політичні обставини. Складовою цієї праці є також архівні та опубліковані матеріали дослідника молдавського декоративно-ужиткового мистецтва М. Лівшиця [5, с. 44]. Графічна частина виконана автором в 1987—1990 рр. під час його перебування в Алжирі.

районів Молдови характерний чотирихилий дах з незначною довжиною гребеня. Ця форма даху найбільше відповідала естетичним вимогам молдавського народу і силуету житлового будинку, який створювався народними зодчими як закінчена споруда, де дах, галерея були елементами єдиного ансамблю, в якому узгоджені всі пропорції. Чотирихилий дах належить до найстаріших споруд людства і асоціюється з найдавнішим житлом. Його форма не тільки виконує захисну функцію, а й надає будинкові презентабельного вигляду.

Двосхилий дах у південні райони Молдови був принесений переселенцями, ініційований особливостями забудови сіл невеликими вузькими присадибними ділянками. Він зручний для збору дощової води, якої завжди не вистачає на півдні.

Пластична обробка гребеня зародилася на дахах молдавських хат, критих дранкою і очеретом. Спочатку гребінь завершувався конструктивним елементом — рамою із жердин, яка оберігала покрівельний матеріал від пошкодження вітром, потім ця утилітарна деталь отримала архітектурно-декоративне вирішення. Рама із жердин малювалася в яскраво-голубий або яскраво-червоний колір, що надавало даху особливого колориту. Пізніше з метою пом'якшення жорсткої лінії гребеня народні зодчі прикрашають його дошкою (крис-те), до торця якої кріпляться декоративні обереги. Гребенева дошка прикрашається прорізним орнаментом, її рисунок будується, як правило, на геометричних візерунках.

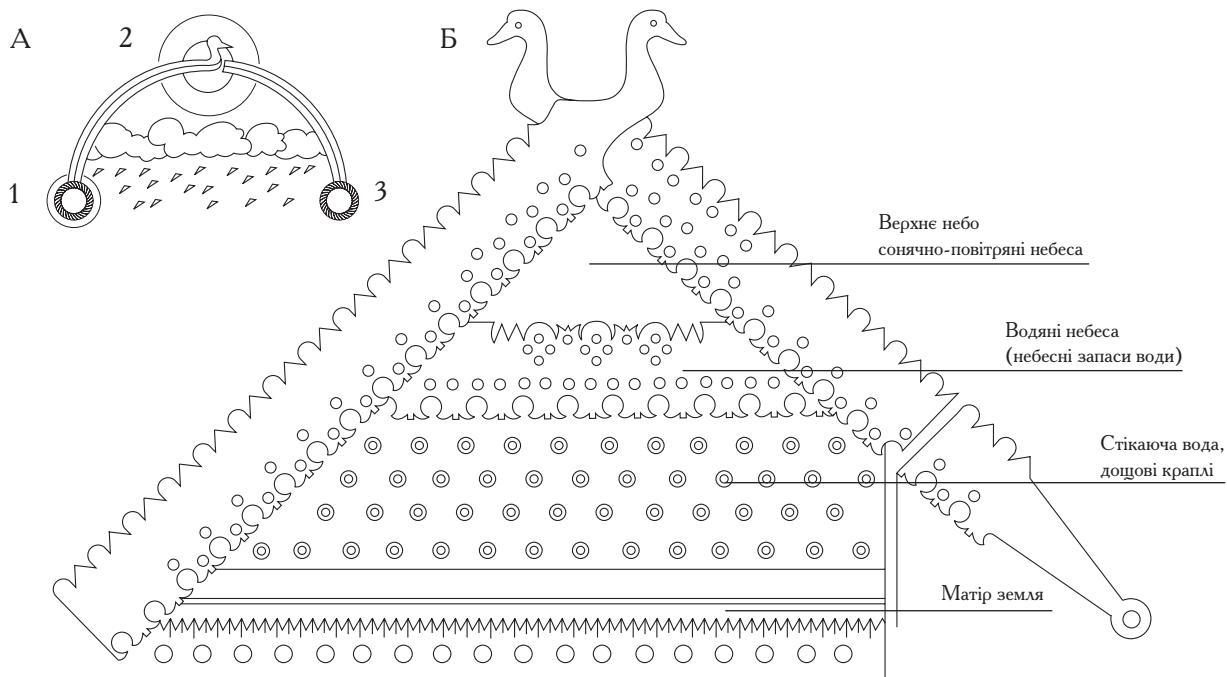
Ажурні прорізні гребеневі дошки на основі геометричного рисунка побачимо в с. Гординешти (Gordinești) Єдинецького р-ну, Маркауци (Marscauti) Бричанського р-ну. В селах Гординешти (Gordinești) та Нові Каракушени (Caracușeni Vechi) Єдинецького р-ну в геометричний орнамент «вплітають» хрест і розетки. Вони можуть бути прикрашені посередині пташками (с. Ларга, Бричанський р-н), сонцем (с. Корпачі, Єдинецький р-н), також може бути вирізана дата будівництва (с. Корпачі). На півдні Молдови переважно гребеневі дошки геометричного рисунка.

У строго геометричну композицію могли «вплітатися» півень, стилізовані звірі, птахи, які розташовували по краях або посередині гребеневої дошки. Образ півня був символом віри, світла, сонця і сто-

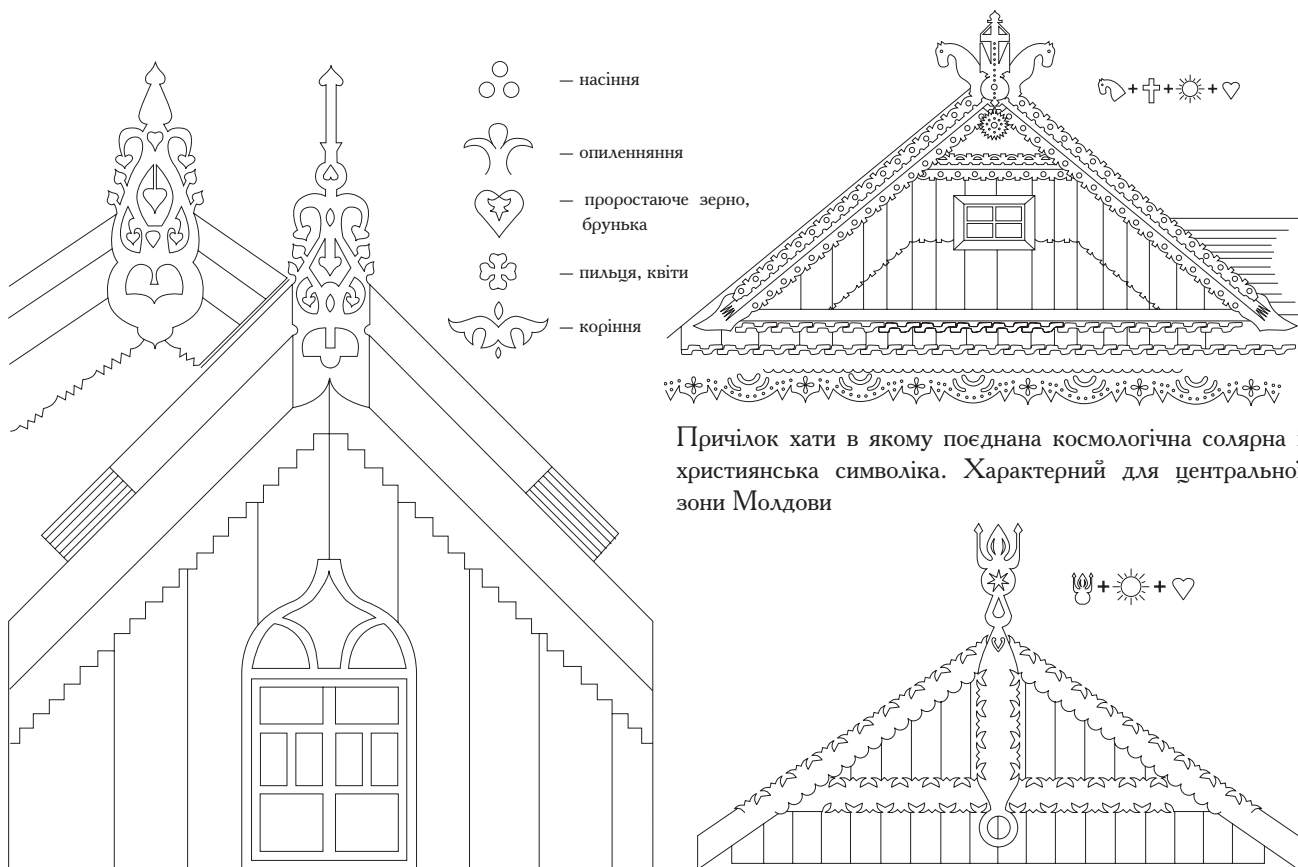
рожової охорони, він проганяв злих духів, мерців, відьом. Не залишаються без уваги і слухові вікна даху, які також декоруються. Завершує архітектурне вирішення даху окап, який призначений не тільки для збереження стін від атмосферних опадів, а й для переходу від одного об'єму до іншого — від даху до стіни. Такий перехід здійснюється дошкою-облямівкою, яка прибивається до торців крокв, підкреслює лінію спаду даху і запобігає замоканню кінців крокв від дощу. Нижню частину облямівки прикрашають орнаментом із зубчиків або півкругів, в яких заложена заклинальна символіка землероба. Семантика узорів була призначена для того, щоб «послана з неба Богом Родом народжена волога життя не обійшла садибу» [6, с. 474].

Облямівка окапу та причелин виконується з одної або двох поздовжніх дощок. Декорування окапу дошкою-облямівкою поширене в центральних і південних районах Молдови. Окапова облямівка з двох дощок вирішується шляхом накладки декорованої дошки на основну, яка кріпиться до крокв. В північних районах Молдови окапова облямівка набирається з багатьох декорованих дощочок, розміщених поперек ліній причілка, які кріпляться до обв'язки. Рідше нижній край покрівлі декорується облямівкою з трьох дощок. Декор облямівки найчастіше повторює декор причелин і має ті самі орнаментальні мотиви і смислове навантаження. Декоративний ефект, отриманий від облямівки окапу, був настільки цікавий, що отримав своє продовження в новому будівництві.

У центральних і південних районах, де часто причілковий фасад виходить на вулицю і є головним фасадом, народні зодчі особливу увагу приділяють декоративній обробці всієї площини причілка. Звичайно в такій ситуації причілок стає основним архітектурним акцентом у вирішенні житлового будинку. Центром композиції є трикутник причілка, який обрамляється причелинами і завершується у верхній точці декоративним бовдуром. У південних районах поле причілка виконують з дерева, в центральному — з дерева і каменю (котельцю). В північних районах, де вальмові дахи, декоруються причілки ганків. Саме поле причілка може бути декороване додатковими горизонтальними й вертикальними дошками та прикрашене накладними деталями та світловими вікнами. Основу декору складає причелина, яку місцеві май-

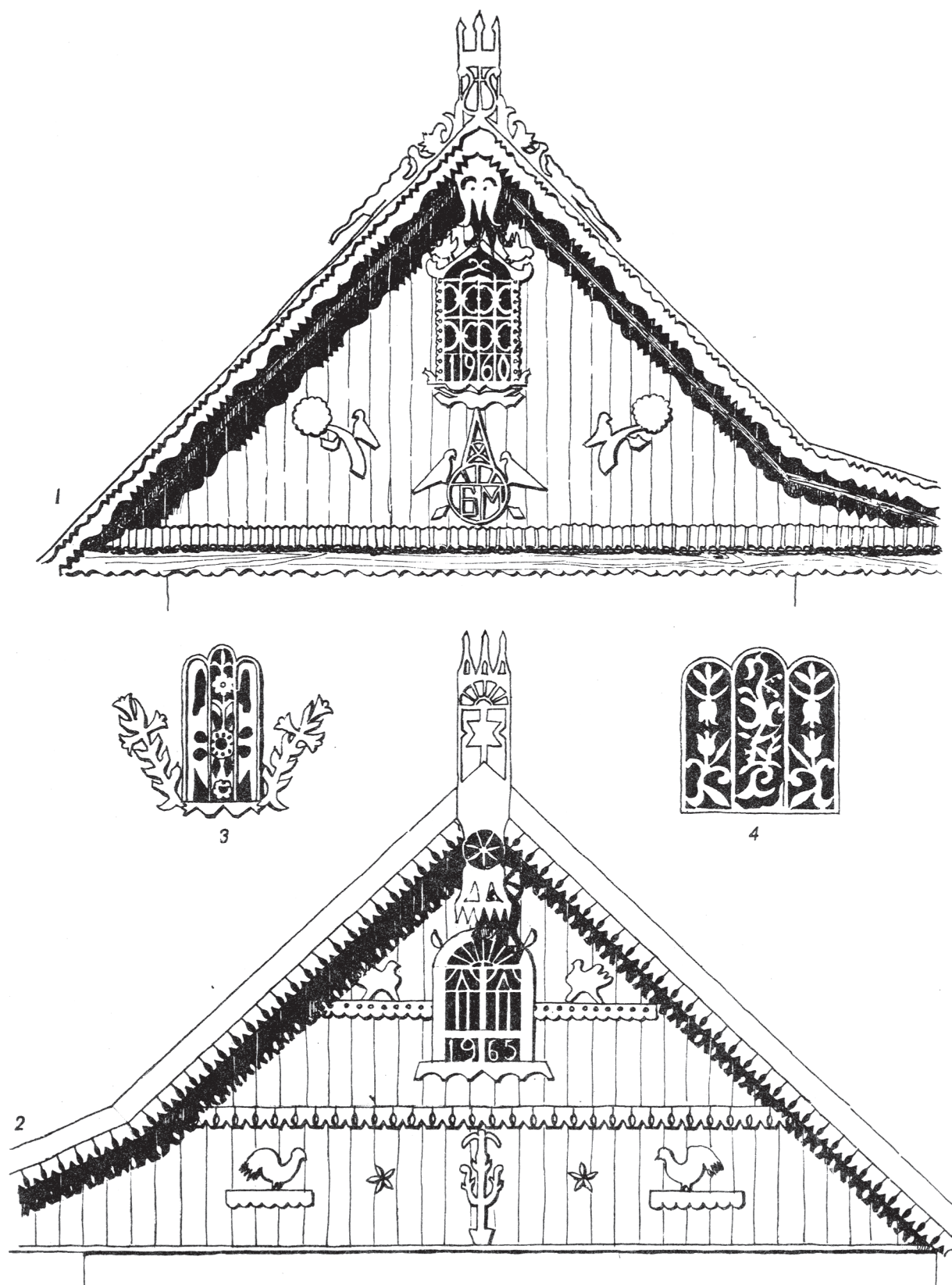
Причілок з космологічною системою захисту від зла. А — Схема побудови причілку на основі сполучення неба і землі — руху сонця по небосхилу на лебедях або конях зліва-направо від нижнього кінця даху до гребеня і далі вниз. 1 — ранішнє сонце, 2 — сонце в зеніті, 3 — вечірнє сонце. Б — Причілок ганку хати в селі Садово

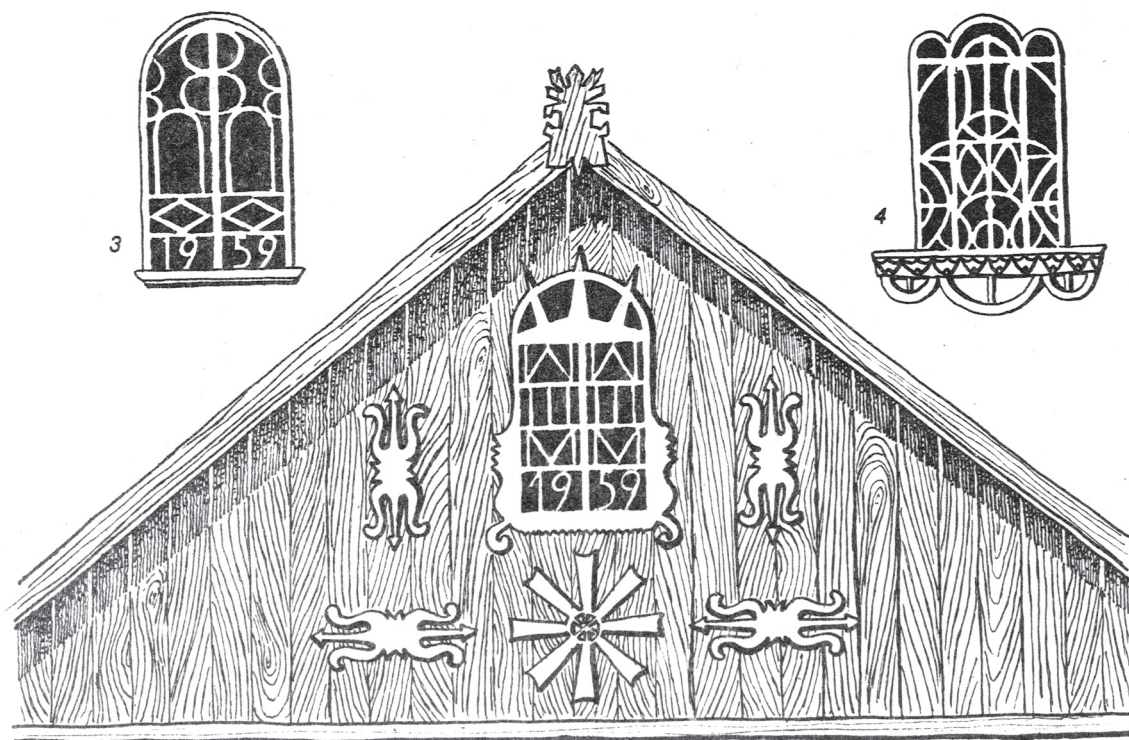
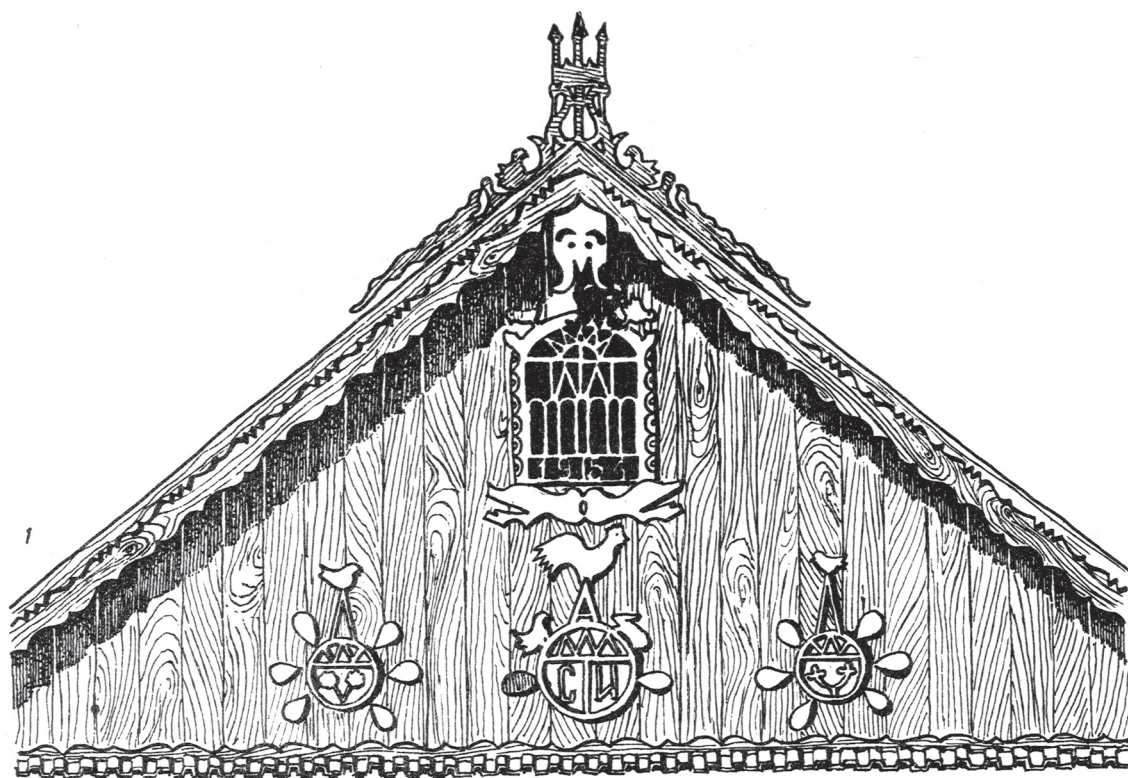
Причілок хати в якому поєднана космологічна солярна і християнська символіка. Характерний для центральної зони Молдови

Антропоморфологічні, рослинні символи в композиції причілків (аграрно-заклинальна символіка). Причілок хати в селі Паланка.

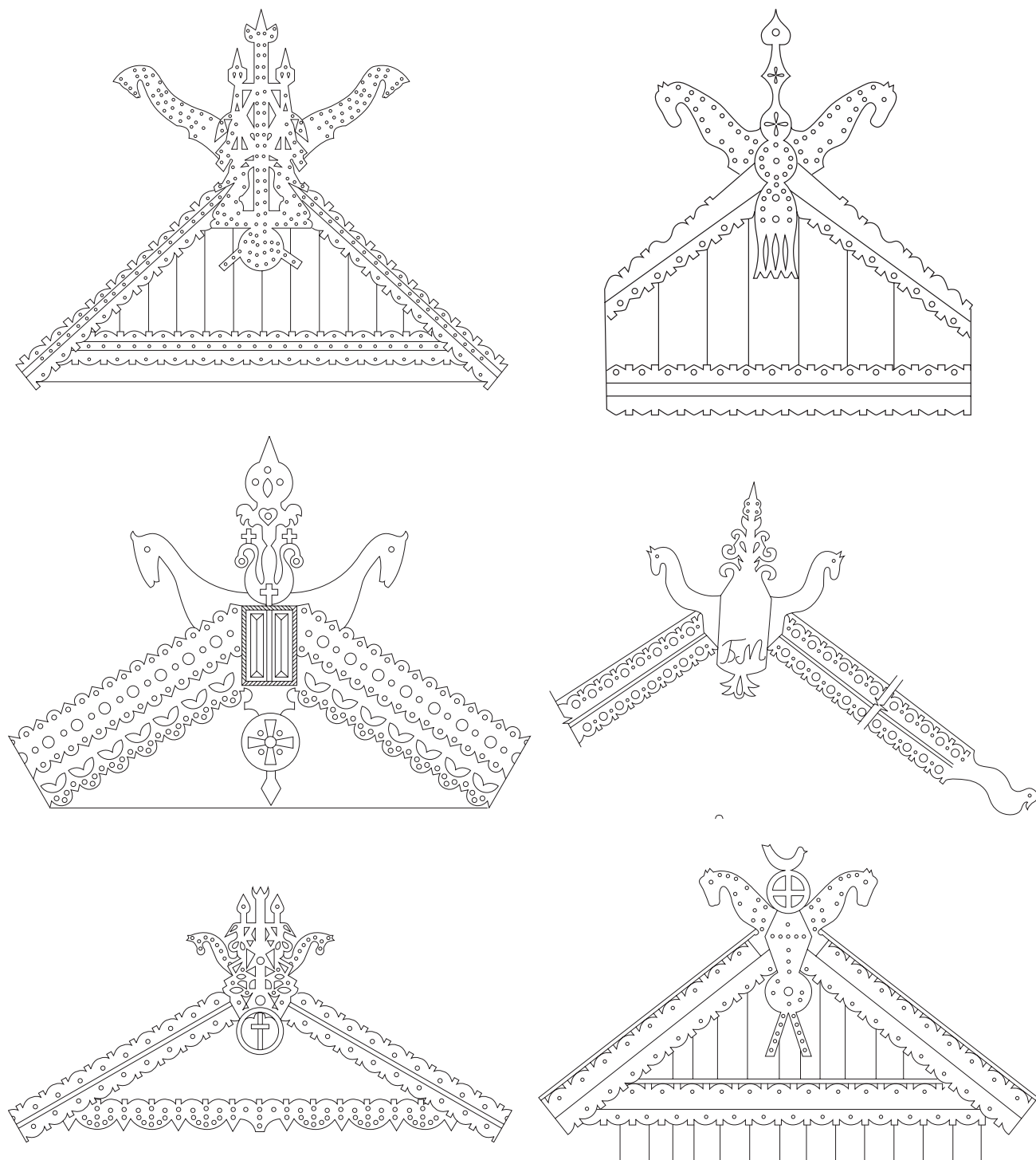
Причілок з дохристиянською символікою (жінка з піднятими руками). с. Раскаєци

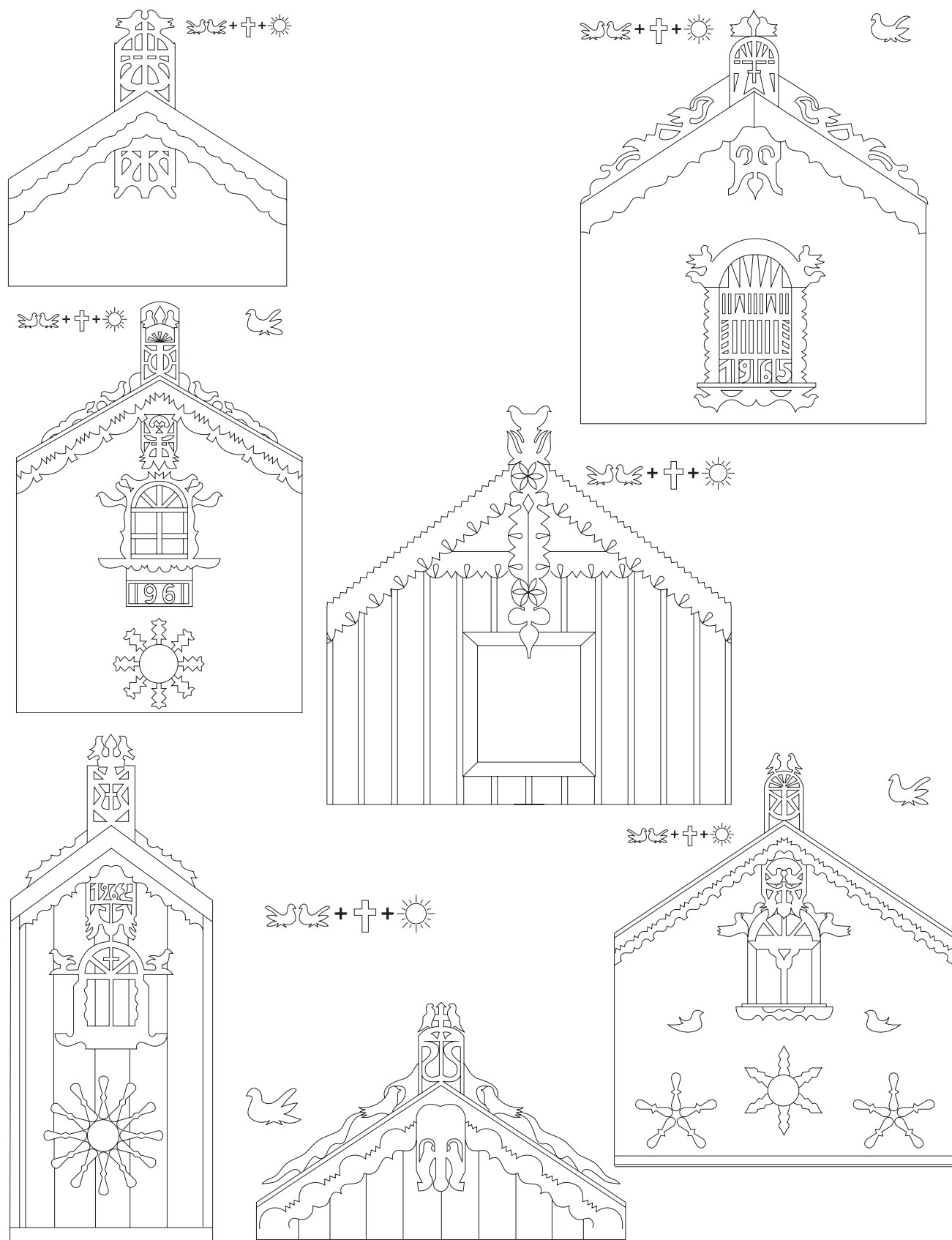
Приклади рішень дерев'яних причілків в південних районах Молдови. За З. Моїсеєнко. 1–2 — с. Гура-Галбен;
3 — с. Слободзея-Маре; 4 — с. Ферапонтьєвка

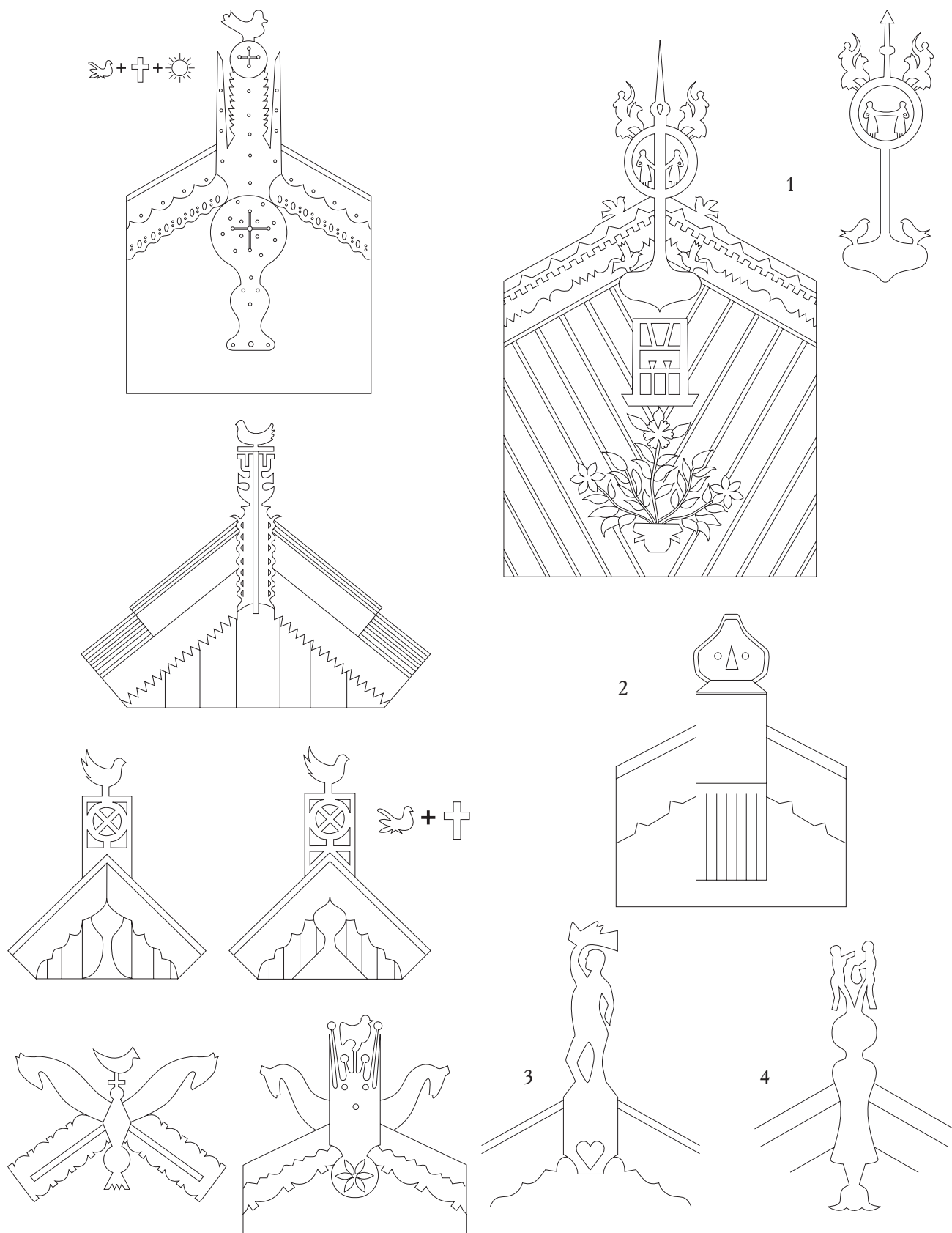
Приклади рішень дерев'яних причілків в південних районах Молдови. За З. Моїсеєнко. 1 — с. Гура-Галбен; 2 — с. Цинцарени; 3–4 — слухові вікна, Котовський р-н

Завершення причілків хат у композиції яких поєднані дохристиянські (голова коня — один з давніх знаків пов'язаних з культом сонця — символ колісниці бога сонця, ототожнюється з сонцем), християнські (хрест — символ вічного життя, оберіг — від темних сил), солярні (світло, тепло), дохристиянські (дерево життя). Центральна зона Молдови (сс. Лозова, Пушкіно, Миклаюшени)

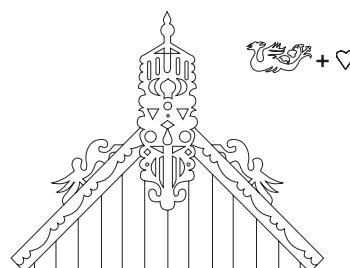
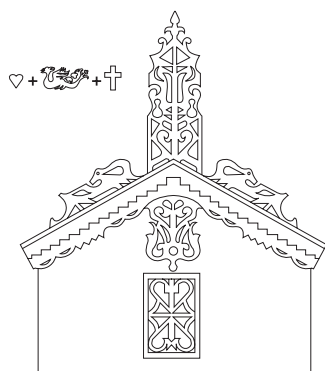
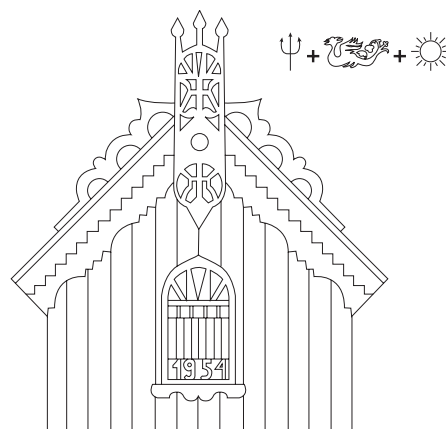
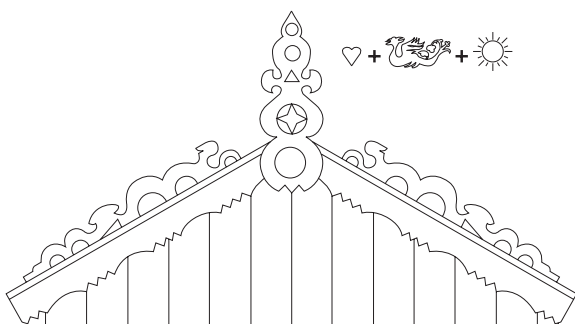
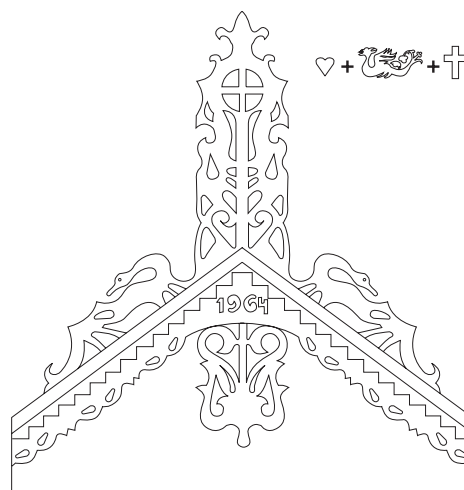
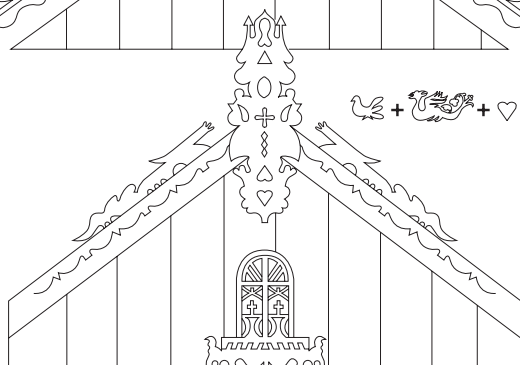
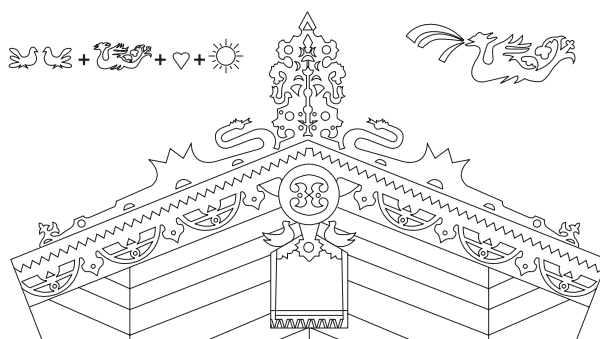
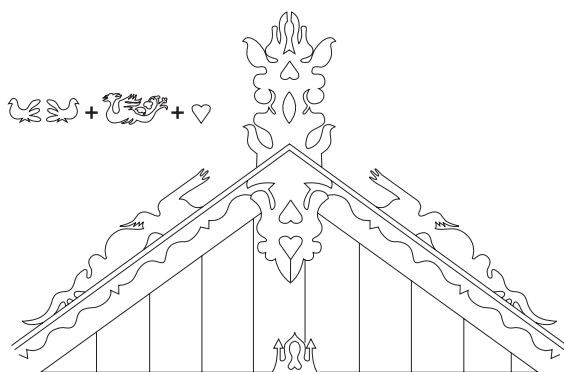

Фрагменти завершення причілкв в композиції яких поєднані спарені птахи з дохристиянськими і християнськими символами. Південна зона Молдови. (с. Фірсово, Михайлівка, м. Чимишлія)

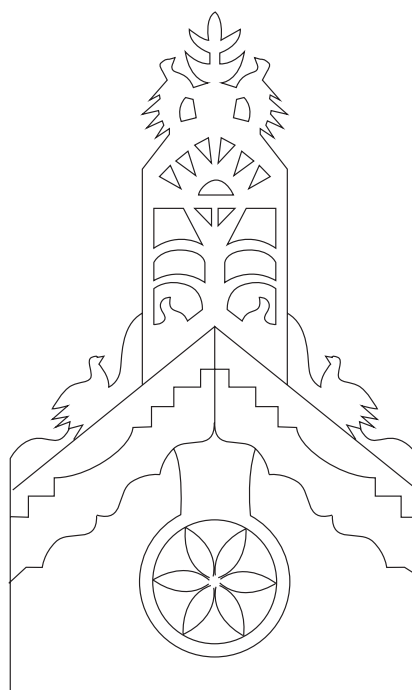
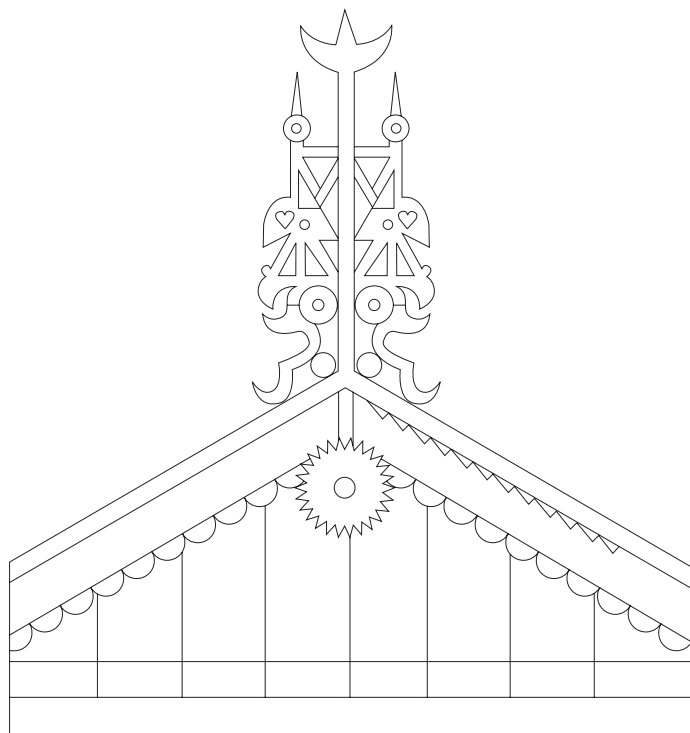
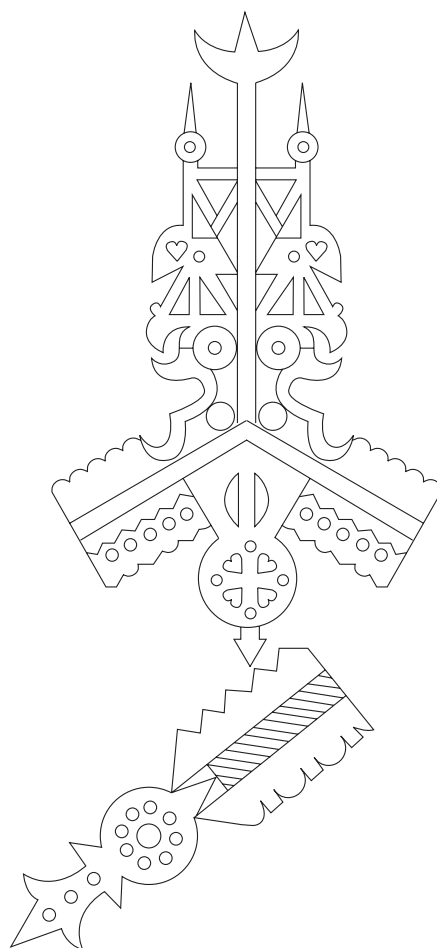
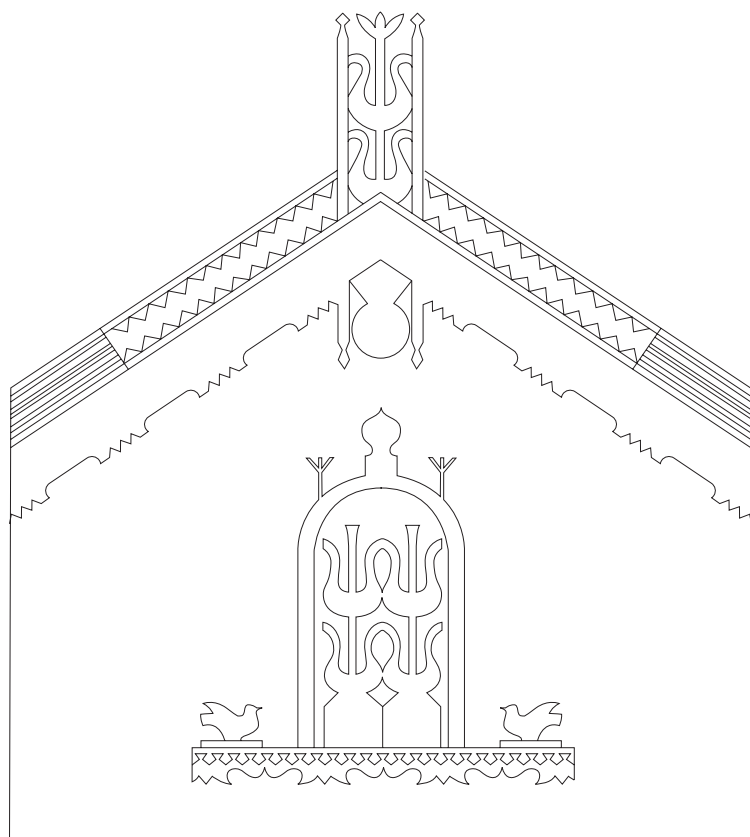

Фрагменти завершення причілків в композиції в яких птах поєднаний з дохристиянською і християнською символікою (Комратський р-н, Стефан Вода р-н)

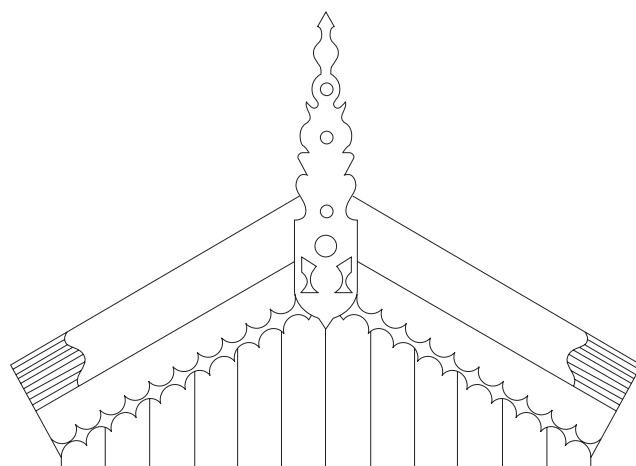
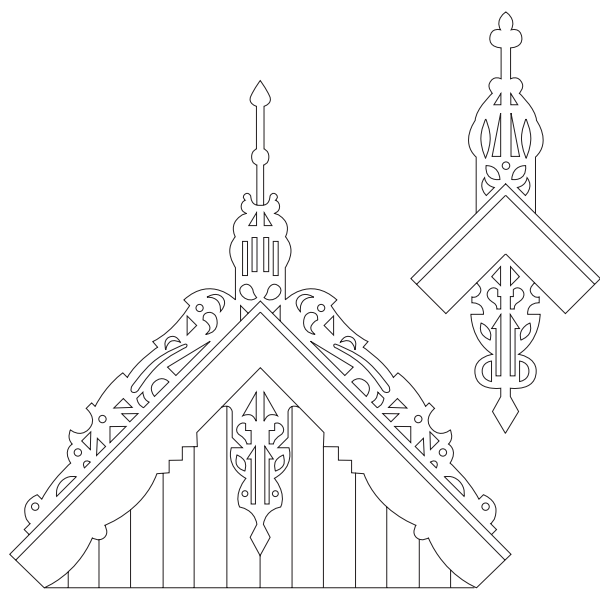
Антропоморфні завершення причілків. 1 – с.Кирсово, 2 – Страшенський р-н, 3 – Кайнари, 4 – с. Ганчешти)

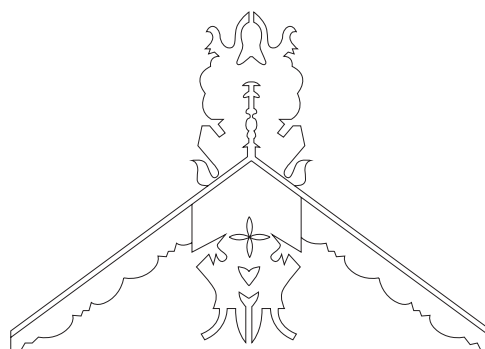
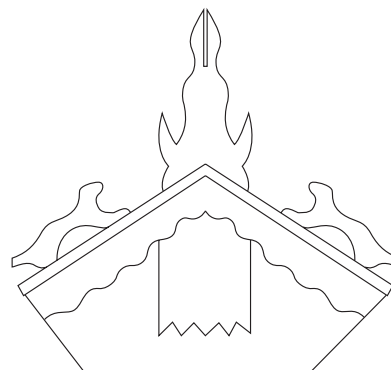
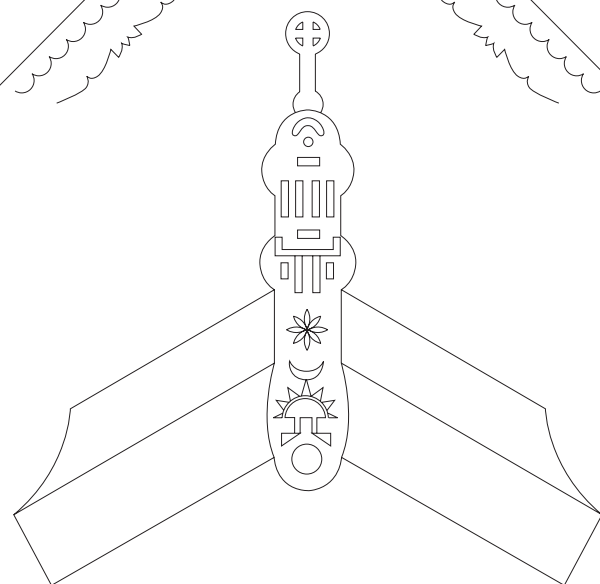
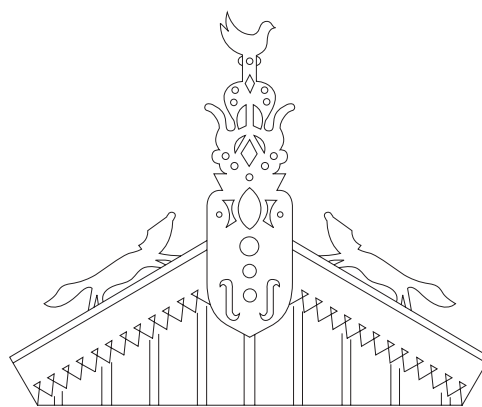
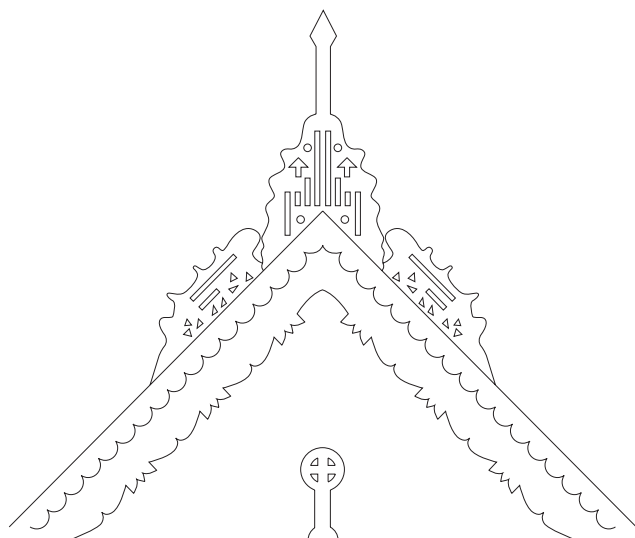
Фрагменти завершенъ причілкв в декорі яких поєднана аграрно-заклинальна, християнська символіка зі східною (дракон на причеленні). Рисунок може будуватися у вигляді вишитого рушника. Південна зона Молдови. сс. Карбалія, Копча, Чебоклія, Киркани

Приклади завершень причілків в композиції яких поєднана дохристиянська (берегиня, яка з часом трансформувалася в тризуб, квітку), солярна та аграрна символіка в поєднанні з геометричним тематичним (каравела) рисунком. Центральна зона Молдови

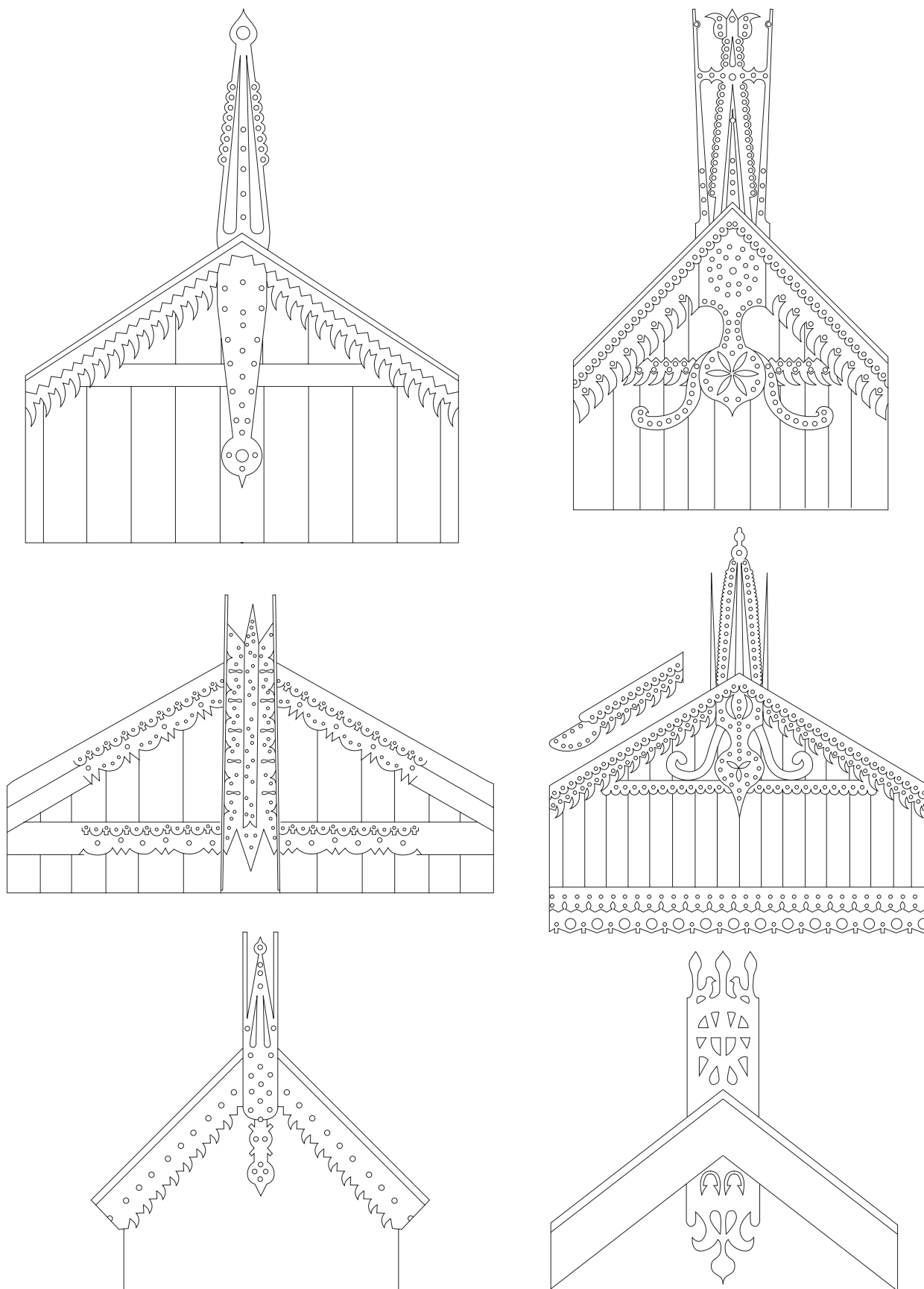

Приклад шпильястого завершення причілка. с. Крокмаз

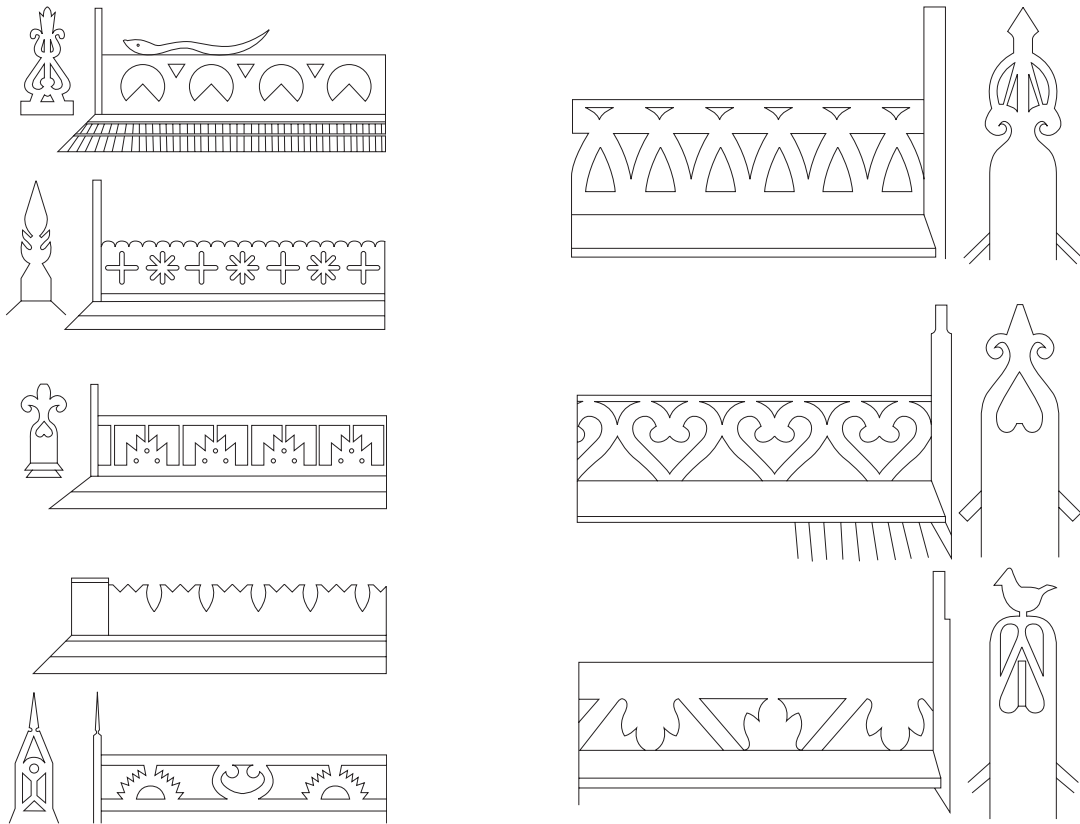

Приклади стилізації причілків де зображення змія переростає в аморфний рисунок, який віддалено нагадує його силует. Землеробські символи переростають в геометричний рисунок. сс. Тараклія, Паланка, Чебалакчия

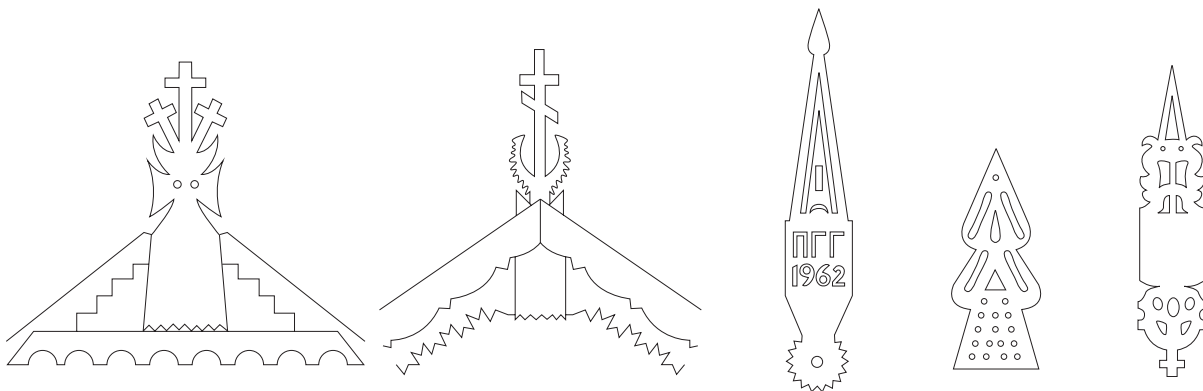
Зооморфні завершення причілків, в яких присутнє зображення лисиць, куниць, тигрів, левів тощо

Приклади причілків з розвиненими по вертикалі завершеннями-рушниками. Центральна зона Молдови. сс.Городище, Нові Каркаєшти

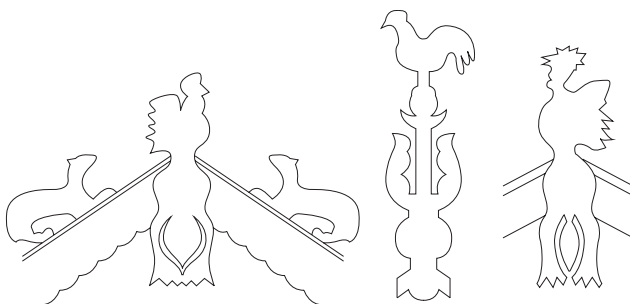

Приклади гребневих завершень. сс. Табани, Слободзея, Гояни, Коржеуци

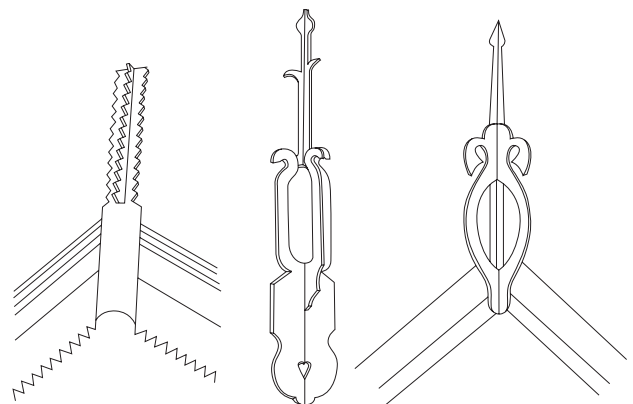

Приклади завершення причілків з християнською символікою. с. Кайнари Нові

Приклади завершення причілків. Південь Молдови

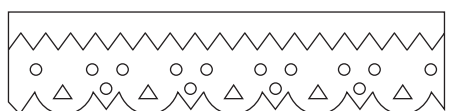
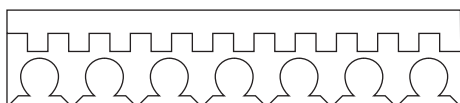

Приклади завершення причілків півнем — символом віри, світла, сонця і сторожової охорони. с. Кайнари

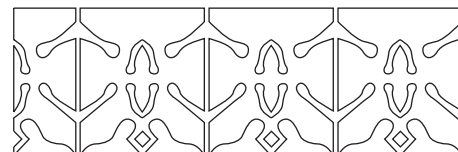
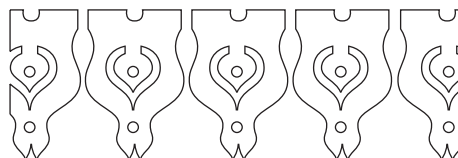
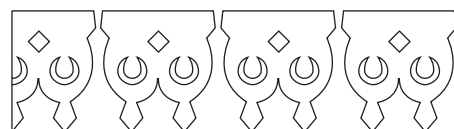
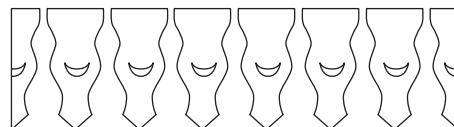

Приклади просторових завершеннь причілків. Південь Молдови

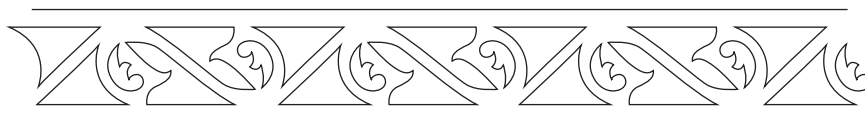
1

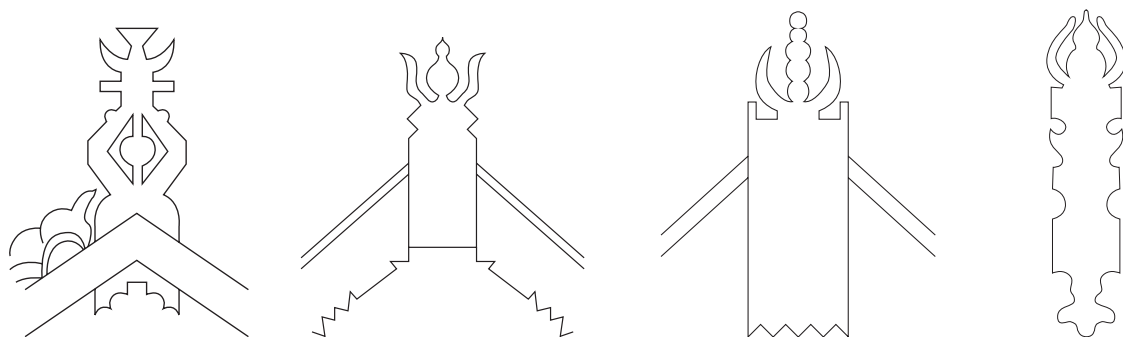
2

3

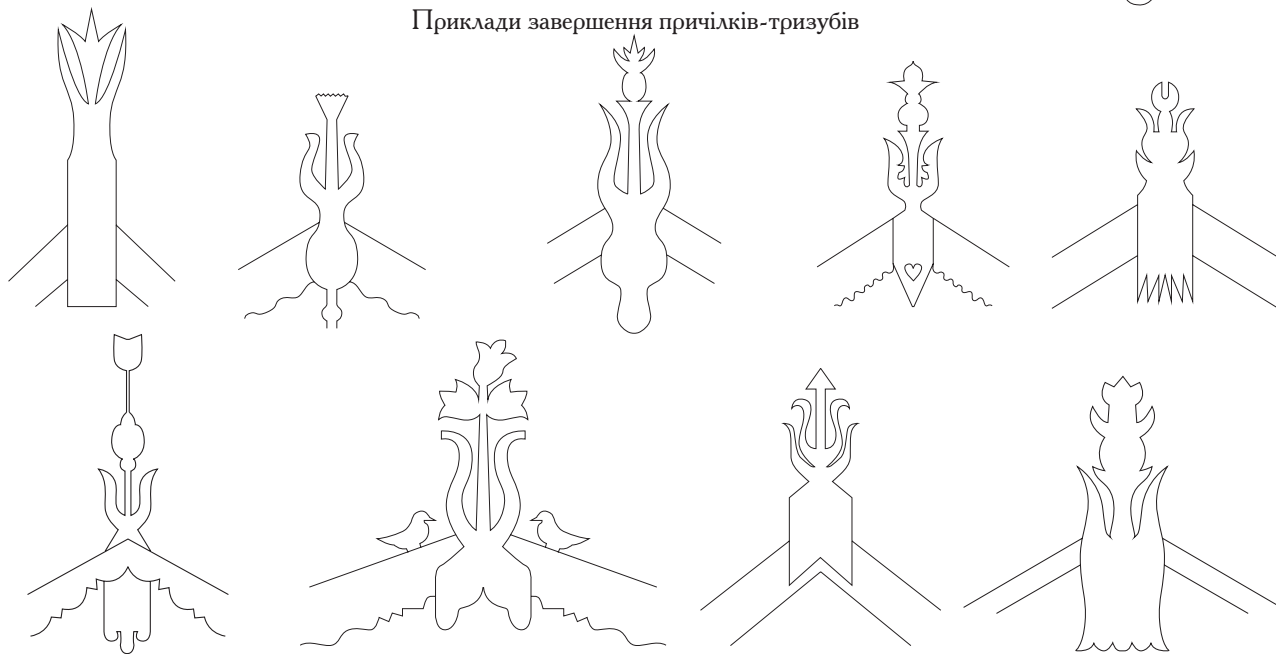
Приклади різьби облямівки окапів. За З. Моїсеєнко. 1 — різьба характерна для південних районів; 2 — різьба характерна для північних районів (давнє житлове будівництво); 3 — приклад наскрізної порізки дошки-облямівки

Приклади завершення причілків з аграрно-заклиальною символікою

Приклади завершення причілків-тризубів

Приклади причілків з квітковим завершенням, які розвинулись на основі тризуба

Приклади квітково-рослинних завершень причілків

стри називають «скиндуре лапте» або карниз «де лемн скултат». Необхідно відзначити, що молдаване називають всі декоративні дошки, де би не знаходилась, «хорбоцика», тобто мереживо, а сам гребінь означений єдиним терміном «флоер» (квіти).

Для надання причілку своєрідного рішення все його поле або частина декорувалося за певним сценарієм. Причілок був місцем, де створювалася містична заклинальна картина, всі декоративні елементи підпорядковувались цій картині. Особливий зміст вкладався у вивершенні місця, де сходились дві причелини та гребенева дошка. Його завершували декоративною накладкою, яка в Молдові має назву бовдур (*bolduri*). Її встановлювали з двох сторін причілкового фасаду на кінцях гребеня вальмового даху. Виявити походження цього терміна в респондентів не вдалося. Його виникнення можна пов'язувати з подібністю до бовдура — димаря, проведеного із сіней [4, с. 43], який стирчить над гребенем, а також з бовваном — ідолом, статуєю-охоронницею родинного вогнища, охоронцем, берегинєю [4, с. 43].

В Молдові ще у 1960—1970-ті роки можна було зустріти давні боввани у вигляді примітивного зображення людської істоти (Страшенський р-н) [8, fig. 98, 1], які пізніше замінили фігури людей [8, fig. 98, 2, 3, 4] та жінки з піднятими руками [8, fig. 53, 9; fig. 63, 2; fig. 77, 7].

Наявність зображень бовванів на хатах у Молдові свідчить, що традиція завершення причілків оберегами є давньою, її коріння тягнеться ще з язичницьких часів.

Зупинимося більш детально на бовдурах, які в Молдові мають велику кількість декоративних вирішень, викликали захоплення в архітекторів, художників, етнографів, походження яких ще сьогодні не визначене.

Молдавський дослідник мистецтва В. Малкочі класифікує бовдури за зовнішнім виглядом: бовдури зі силуетом квітів (*forma de sulite de flori*), стріл (*forma de sulite de flori*), із зображеннями птахів, півня (*bolduri cu imagine de pasăre în vârt*), людей (*bolduri cu imagini antropomorfe*) [8, р. 38—39, fig. 84].

У Молдові мали широке розповсюдження бовдури у вигляді тризуба (*de sulite si de săgeti*). Такі бовдури ми побачимо в селах Каларашського (Нові Киркаєшти, *Circaiești Noi*; Городище *Horodiște*; Крок-

маз, *Stocmaz*; Кайнари, *Căinari*), Страшенського (Кожушна, *Cojușna*) районів. Бовдури не тільки вивершували верхню частину причілка, але й несли разом з причелинами змістовне навантаження.

Загалом науковці тризуб трактують як знак виробу епохи бронзи в Давній Греції, Західній Європі та середньовічній Осетії [3, рис. 308], в Україні трактується як символ української держави, який відомий ще з княжих часів.

Необхідно зауважити, що мотив тризубця відомий на цих теренах із трипільської культури, зустрічається в орнаментиді рукописних книг Молдавії XVI—XVII ст. [8, табл. 36, рис. 12—17; табл. 38, рис. 1, 5].

Тризубі бовдури були як просто у вигляді трьох стріл, так і складного вирішення, в композицію яких входять солярні, землеробські, християнські символи.

Поширеними є тризубі бовдури, в яких середній зуб завершується бутонем, однією або трьома квітками, пташкою або розвинутим стеблом, два бокові зуби представлені у вигляді довгих, вигнутих листків, вони є обрамленням середнього. З часом тризуб втрачає символічне значення і стає декоративним елементом. Цікавими стають бовдури, де тризуб нагадує каравелу з трьома щоглами, та бовдури з ажурним декоративним рішенням нижнього поля, які завершуються трьома стрілами. Нижнє поле бовдура — це рушник, який створює сильний декоративний ефект.

Особливий інтерес також представляють бовдури, які оточені з двох боків драконами. Наявність на причелинах драконів, які «охороняють» бовдури, молдавські вчені пояснюють гето-даківським минулим. Цей символ сьогодні відновлений. Олімпійська збірна Молдови 2012 р. мала талісман змія з вовчою головою. Дракони, які прикрашають причелини хат, характерні для районів, де проживають гагаузи; вони не зустрічаються в інших районах. Їх появу необхідно пов'язувати з традиційною культурою гагаузів, у яких дракон є оберегом. Відсутність дракона на півночі і центральних районах пов'язано з українцями, в яких змії у народній уяві — образ чогось поганого, бридкого [4, с. 125]. В інших слов'янських народів змії (дракони) приносять гроші, хліб, дощ, молоко. У чехів дракон приносить гроші, хліб, робить поля плідними, у росіян захищає від чарів і хворіб,

у греків — символ відродження, відновлення життя [2, с. 384—385].

Бовдур може мати завершення у вигляді громового знака, фігурного шпильо зі складним геометричним і рослинним мотивом.

Дерева життя на бовдурах представлене як простими (гілки навколо стовбура), с. Киркаешети Нові (Chirkăiești Noi), Каушанський р-н, Кайнари (Căinari), Страшенський р-н, так і складними — с. Пашкани (Pașcani), Кагульський р-н і Московей (Moscovei) Каушанський р-н, Лозова (Lozova), Страшенський р-н, рішеннями.

Бовдури могли завершувати жіночі фігури з піднесеними руками, оточеними вузами, птахами, конями, звірами, розташованими на причелинах. У Молдові можна зустріти як прості, так і досить складні гребеневі завершення, де намагаються розмістити декілька оберегових символів.

В основному бовдури плоскі, просторові ставилися в селах Крокмаз (Crocmaș), Паланка (Palanka) у Каушанському районі [8, fig. 73, 74, 75].

У 1970—1980 рр. з'явилися бовдури з сучасною емблематикою: зізда, ліра, ракета, а на полі причілка вирізали в дереві фігури, людей, вазони з квітами, колеса. На багатьох причілках хат, воріт, ганків в селах можна також побачити систему солярних символів, які пов'язані з геоцентричними уявленнями наших предків про рух сонця навколо землі. Її можна побачити на причілках будинків сіл Городинешти (Hordişte) та Корпач (Copraci), Єдинецький р-н, Ларга (Larga), Каушанський р-н, Копчак (Copsac), Чадир-Лунгський р-н. Тут причілок подається як єдина композиція, де на лівому краю причелини внизу ранкове сонце, на гребені представлене обіднє сонце в зеніті, а на правій причелині внизу — західне сонце. Це не проста фіксація сонця в трьох положеннях, а палікативний прийом змусити повірити, що сонце рухається по небосхилу, а коні Феба несуть сонячну колісницю від сходу до заходу через священну точку полудня [6, с. 469].

На думку Б.А. Рибаківа, «геоцентричне уявлення про денний шлях сонця по небу на лебедях і про нічний шлях по підземному океані на водоплаваючих птахів виникло, як можна міркувати, ще в мідному віці» [6, с. 469]. Розташування сонячних символів по контуру торця даху виконувалось у вигляді

неперервного зображення, в якому сонячні символи розташовувалися на визначеній відстані один від одного, а проміжки заповнені декоративним рисунком і композиційно ув'язані з цим символом.

Народні майстри також створюють композицію, в якій поєднуються солярні знаки з язичницькими — жіночою фігурою з піднятими руками. В цьому випадку сонячні символи завжди розташовуються внизу причелин, а жіноча фігура завжди вверху. Найбільш цікаву систему солярних знаків можна зустріти в селах Лонганешти (Longanești) Фалештського р-ну, Лозова (Lozova), Миклеушени Ниспоренського р-ну, де з'єднали сонячні символи з кінськими головами на гребені причелин. З'єднання коней із солярними знаками не тільки запобігало від проникнення до хати тьми, а також вносило новий художній елемент в її оформленні. Якщо порівняти зі старослов'янськими символами, де кінно-сонячний символ розташований у всіх точках сонячного знака, то в Молдові таке з'єднання зустрічаємо лише на гребені. Недостатність польового матеріалу, зібраного нами, не дає змоги твердити, що він характерний і для інших районів. Однак потрібно зауважити, що кінь, один із древніх знаків, пов'язаних з культом сонця, був символом колісниць бога сонця, його ототожнювали з сонцем. Таке з'єднання є не що інше, як відтворення на причілку бога сонця, який звершує свій шлях на колісниці зі сходу на захід. Своєрідне вирішення сонячної символіки зустрічається в с. Садово (Sadovo). Тут причілок прикрашений двома причелинами, які перехрещувались на гребені, завершуються зображенням двох лебедів, низ причелин закінчується невеликими солярними знаками. Геоцентричне уявлення про денний шлях сонця по небу в с. Садово представлено в трьох позиціях: у верхній точці будівлі на причелинах — у вигляді птахів, у нижніх — колесовидних символів сонця. Особливо потрібно відзначити високе художнє вирішення цього причілку, де образ птахів присутній на всьому проміжку причелин. Птахи на фронтонах виконують ту саму функцію, що й кінські голови. На цьому причілку ми можемо побачити декоровану позовжню дошку, яка з'єднує нижче дві причелини. В такому вирішенні причілка ми маємо приклад водної символіки. Тут небо ділиться на верхнє, по якому рухається сонце, і середнє, водяне. Самі при-

челини в нижньому ряді прикрашені хвилястими узорами, які зображують небесну воду, верхній ряд вирішений у вигляді зигзагової лінії, символізує не-досяжні запаси небесної води.

У Північних районах Молдови кінці причелин за-вершувались головою коня, лебедя або ластівчиним хвостом, солярним знаком (зубчатий диск).

Необхідно вказати, що півкруги на причелинах є не що інше, як зображення жіночих грудей. Цей мотив широко застосовувався в декоративнім оформленні житлових будинків Молдови. Коріння цього декору лежать ще десь в неоліті, де дощові потоки сподобляються потокам молока Матері-богині [6, с. 474], «уподібнення дощу молоку заставило бачити в хмарах жіночі груди або коров'яче вим'я» [1, с. 435, 671]. Язичники вважали, що роса, опадаюча з небес у вигляді туману-хмари, посилається богом Родом, властиво, як народжена волога життя [6, с. 474]. Бачення в жіночих грудях образу небесної води пов'язане ще з тим, що чоловічому патріархальному божеству Роду передували дві породілі — двоє небесних богинь, культ яких потім супроводжував культ Роду [6, с. 474].

Причелини, як і окапова облямівка, може організовуватись на основі як двох-трьох орнаментованих дощок, розташованих вздовж причелин, так і коротких дощечок, поміщених поперек лінії причілку. Такі причілкові рішення побачимо в с. Косоуць (Kosauti), Сорокський р-н. Тут мереживо організовується на основі коротких дощечок, які кріпляться перпендикулярно до однієї або між двома причелинами.

Особливість цього рішення полягає в тому, що декоровані дощечки виходять за межі причілку, створюють ажурне мереживо, яке сприймається на фоні даху, неба, формують багатий силует при різному освітленні.

Причелини місцеве населення називає «скиндуре лапте». Орнамент причелин різноманітний. За дослідженням М. Лівшиця, найчастіше зустрічаються наступні мотиви: зубчики (зимць), зигзагоподібна лінія (лінія фринте), вирізки у вигляді листків бузку (піке), хвиляста лінія (лініе шерпунтоаре), взір у вигляді перевернутого тризубця або коронки» [5, с. 44].

Більш ажурна різьба причілків на півдні Молдови. Тут причілок обшивають дошками і багато прикрашають фігурними мотивами, вирізаними із окремих дощок, наложених на шалівку. Накладки по змісту мож-

на розділити на чотири типи: рослинні, зооморфні, абстрактні, із зображеннями сонця. «Серед рослинних мотивів переважають вазон, пізніше букет, окрема гілка, квітка; серед зооморфних — півень, лев або кінь; абстрактні мотиви і зображення сонця часто скомбіновані із зооморфними» [5, с. 50].

Декор хати ніколи не будується за принципом натуральної правдоподібності. Улюбленим мотивом декорування верху причелини у селах Єкатеринівка, Кирсово, Кайнари, Копчак, Киркани, Тараклія, ЧаDIR-Лунга та інших є дракон. Мотиви орнаменту гребеневої дошки в більшості випадків геометричні, а в їх замислуватій орнаментиці відчуються східні мотиви. Підсумовуючи, необхідно приєднатися до думки М.Я. Лівшиця, «що в цілому поєднання всіх декоративних елементів фронтона створює в ряді випадків справжні витвори мистецтва, які несли змістовне навантаження» [5, с. 45].

Отож на основі викладеного зробимо наступні висновки.

1. Дахам у Молдові приділяли велику увагу. Протягом століть була вироблена місцева традиція щодо їх архітектурно-конструктивного та декоративного вирішення. Спочатку дах виконував утилітарну та оберегову функцію, до якої поступово додається мистецька.

2. У декоруванні причілків можна побачити давню язичницьку заклинальну символіку землероба, яка переплітається з християнською. Не дивлячись на всі атеїстичні та антинаціоналістичні потуги радянської влади, у декорі Молдови зберігаються язичницькі, християнські та національні символи.

3. Декоровані причілки в Молдові відіграли велику роль у формуванні архітектурного образу садиби. Найрізноманітніші декоративні вирішення одержали причелини, бовдурі, в яких поєднали різні символи та складні геометричні візерунки. Нову стилізацію одержали дерево життя, дракон тризуб, на основі яких були створені нові рисунки декору.

1. Афанасьев А.Н. Поэтическое воззрение славян на природу / А.Н. Афанасьев. — М., 1865. — Т. I.
2. Афанасьев А.Н. Мифология Древней Руси / А.Н. Афанасьев. — М.: Эксмо, 2005.
3. Голан А. Миф и Символ / А. Голан. — М.: Русслит, 1994.
4. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / В. Жайворонок. — К.: Довіра, 2006.

5. Лившиц М.Я. Декор в народной архитектуре Молдавии / М.Я. Лившиц. — Кишинев: Штииница, 1971. — 92 с.
6. Рыбаков Б.А. Язычество древних славян / Б.А. Рыбаков. — М.: Наука, 1988.
7. Стасов В.В. Славянский и восточный орнамент / В.В. Стасов. — СПб., 1887. — (Табл. 36. — Рис. 12, 13, 14, 17; Табл. 38. — Рис. 1, 5).
8. Malcoci V. Decorul in lemn din arhitectura populară Moldovenească / V. Malcoci. — Chişinău: Cartea Moldovei, 2006. — 220 s.

Yaroslav Taras

ON ARCHITECTURAL AND DECORATIVE SOLUTION OF ROOFS IN MOLDOVA

In the article have been considered roofs of Moldovan huts and architectural as well as decorative solution of those. Especial

attention has been paid to decorative solution of roof components, as ridge planks, chimneys, gablets, bases etc. Symbolism in compositions of gablets has been reviewed. Materials are subsequently accompanied with graphical attachments.

Keywords: Moldova, roof, gablet, décor in architecture.

Yaroslav Taras

АРХИТЕКТУРНО-ДЕКОРАТИВНОЕ РЕШЕНИЕ КРЫШИ В МОЛДОВЕ

Рассмотрены крыши молдавских изб, их архитектурно-декоративное решение. Особое внимание уделяется декоративному решению составляющих крыш: коньковым доскам, дымоходам, декоративным фронтонам, устоям. Рассматривается символика в композициях фронтонов. Материалы исчерпывающе представлены графической частью.

Ключевые слова: Молдова, крыша, декоративный фронтон, декор в архитектуре.